

देवानगञ्ज गाउँपालिकाको मूलभूत नीति तथा कार्यक्रमहरू

मिति २०७९/०३/१०

गाउँ सभाका सभासद ज्यूहरू,

यस देवानगञ्ज गाउँ पालिका को आ. व. २०७९/०८० को लागि तयार गरिएको नीति तथा कार्यक्रम सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न गइरहेको छु।

यस ऐतिहासिक र महत्वपूर्ण घडीमा लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको स्थापनाको लागि विभिन्न कालखण्डमा भएका आन्दोलन एवं संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको स्थापना, समाजिक न्याय समानता तथा समृद्धिको लागि आफ्नो जिवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात सहिदहरू तथा निरंकुशताको विरुद्धमा जिवन पर्यन्त संघर्ष गर्नुहुने दिवंगत व्यक्तित्वहरूप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु । राष्ट्रिय स्तर एवं देवानगञ्ज गाउँपालिका क्षेत्रका सम्पूर्ण अग्रज राजनितिक र प्रबुद्ध व्यक्तित्वहरू तथा गाउँको विकासको लागि महत्वपूर्ण योगदान दिने सम्पूर्ण महानुभावहरूप्रति उच्च सम्मान प्रकट गर्न चाहान्छु ।

आगामी आर्थिक वर्षको नीति, कार्यक्रम यस गाउँसभामा प्रस्तुत गरिरहँदा सिङ्गो मुलुक तथा विश्वले भोगिरहेको कोभिड—१९ को विश्वव्यापी महामारी र त्यसबाट सिर्जित गम्भिर मानवीय संकट तथा कठिन परिस्थितिको सामना गरिरहेको अहिलेको अवस्था पनि स्मरण गराउन चाहान्छु । कोभिड—१९ को विश्वव्यापी महामारीका कारण यस गाउँपालिकामा सिर्जित संकटको सामना हामी सम्पूर्ण देवानगञ्जवासी मिलेर गरिरहेका छौं । जटिल परिस्थितिको सामना गर्नु हामी संग अर्को कुनै विकल्प छैन ।

हाल सिङ्गो मुलुक तथा विश्वले भोगिरहेको कोभिड—१९ को विश्वव्यापी महामारीबाट सिर्जित डरलाग्दो विपत्तिका कारण चालु वर्षको हाम्रो योजना सञ्चालन अभियानमा ठुलो धक्का लागेको मात्र होइन यसले आगामी आर्थिक वर्षमा गाउँपालिकाले प्राप्त गर्ने आयमा संकुचन ल्याई हाम्रो गाउँपालिकाको विकासमा समेत असर पर्न जाने देखिन्छ । यस्तो विषम परिस्थितिमा आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम तयार गरिरहँदा कोरोना भाइसका कारण मुलुकको समग्र अर्थतन्त्रमा आउने संकुचन र यसका कारण देवानगञ्ज गाउँपालिकावासीलाई पर्ने असरलाई मध्यनजर गरी हामीले होसियारीका साथ नीति तथा कार्यक्रमको प्राथमिकरण र कार्यान्वयनमा ध्यान दिनुपर्ने अवस्था रहेको व्यहोरा समेत म यस गरिमामय गाउँसभा समक्ष निवेदन गर्न चाहान्छु ।

सभासद ज्यूहरू,

विगतको आर्थिक वर्ष देखि निर्माण सुरु गरिएका अधुरा र क्रमागत योजना हरुलाई पुरा गर्नु पर्ने हाम्रो प्रमुख दायीत्व रहेको छ ।

गाउँपालिकाको असिमित आवश्यकता ,श्रोत साधनको सिमितताको कारण हामीले चाहेको वा परिकल्पना गरेको गाउँपालिकाको सबै विषयलाई संवोधन गर्न हाम्रो आर्थिक सामर्थ्यका कारण कठिनाई रहेको तथ्य सम्मानित गाउँसभा समक्ष र सभामार्फत आम आदरणिय देवानगञ्ज गाउँपालिकावासी वुवा आमा दिदि बहिनी दाजुभाइ समक्ष विनम्रतापूर्वक निवेदन गर्न चाहान्छु ।

गाउँ सभाका सभासद ज्यूहरू,

आब म देवानगञ्ज गाउँपालिकाको आ.व.२०७९/२०८० को नीति तथा कार्यक्रम बुदा गत रूपमा प्रस्तुत गर्न गइरहेको छ ।

१.आर्थिक विकास

क.) कृषि तथा पशु

- कृषि विउ तथा फलफूलका विरुवा सुलभ रूपमा उपलब्ध गराइनेछ ।
- कृषकहरूलाई पशुपालन तथा तरकारी खेती गर्न अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।
- वैज्ञानिक रूपमा भूमिको वर्गिकरण गरी उपलब्ध जमिनको अधिकतम उपयोग गर्नका लागि भू उपयोग नीति बनाई कार्यन्वयन गरीने छ ।
- वैदेशिक रोजगारी वाट Covid-19 का कारण फर्किएका युवालाई कृषि क्षेत्रमा लगानी गर्न प्रोत्साहित गरिने छ ।
- कृषिलाई सम्मानजनक र आकर्षक पेशाको रूपमा विकास गरी युवा जनशक्तिलाई व्यवसायिक कृषितर्फ आकर्षण गरिने छ ।
- कृषिमा महिलाको बढ्दो भूमिकालाई प्रभावकारि बनाउन महिला कृषक लक्षित विशेष कार्यक्रम लागू गरिने छ । सबै खेती योग्य जमिनमा बिधुत लाइन विस्तार गरि विधुतीय सिचाईको व्यवस्था गरिने छ ।
- भूमिगत तथा सतह सिचाई र वर्षाको पानी संकलन तथा सिचाईका प्रविधीहरूको प्रयोग गरी वर्षैभरी सिँचाई सुविधा उपलब्ध गराउने प्रक्रिया अगाडि बढाईने छ ।
- दुध तथा मासुको उत्पादन र गुणस्तर सुधार गर्न पशु नस्ल सुधार अभियान कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- किसानहरू को दुध केन्द्रीकरण गरि बजारिकरण गरिने छ ।
- देवानगञ्ज गाउँपालिकालाई कृषि आयआर्जनको क्षेत्रको रूपमा विकास गरिने छ ।
- कृषियोग्य जमीनहरूको माटो परीक्षण गरी माटो सुहाउँदो बाली लगाउन कृषकहरूलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- कृषि क्षेत्रको व्यवसायिकरण, गुणस्तर परीक्षण, अनुगमन र नियमनको क्षेत्रमा उपयुक्त प्रविधिको उपयोग गर्न सक्ने कृषक,युवा, उद्यमी, प्राविधीक तथा विज्ञहरूको क्षमता विकास गर्दै लगिने छ ।
- आत्मनिर्भर उत्पादन: समृद्ध तथा सुखी देवानगञ्ज भन्ने नारालाई आत्मसाथ गर्दै देवानगञ्ज गाउँपालिकालाई खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर बनाई अन्य स्थानीय तहको कृषिजन्य उत्पादनको मागलाई समेत आपुर्ति गर्न सक्ने गरी कृषिका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
- अखाद्य वस्तुको उत्पादन तथा बजारिकरणलाई निरूत्साहित गर्न नियमन कार्यलाई प्रभावकारी बनाईने छ ।
- जीवनाशक विषादी, भेटेनरी औसधी, एन्टिबायोटिक, हर्मोनको सही उपयोग गर्न र यसका नकरात्मक असरबाट बच्न जनचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- दीर्घकालीन कृषि उत्पादन वृद्धि गर्ने साथै प्राङ्गारिक(Organic)खेतिमा जोड दिइने छ ।
- कृषिजन्य बजारलाई ब्यबस्थित र थप पहिचान गरी विस्तार गरिने छ ।
- कृषि उत्पादनको उचित भण्डारण गर्न शीत भण्डारण निर्माण कार्य जारी रहेकोमा सो लाई सम्पन्न गरि सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
- तरकारी जोनको रूपमा रहेको यस क्षेत्रबाट तरकारी बजारिकरण तथा व्यवस्थापन गर्न विषेश पहल गरिने छ ।

ख) पर्यटन

- दिगो आर्थिक विकासको संवाहको रूपमा पर्यटन क्षेत्रलाई प्राथमिकताको साथ विकास गरिने छ ।
- परम्परागत कला तथा संस्कृतिको संरक्षणमा विशेष ध्यान दिइने छ ।
- पर्यटकिय सेवा सुविधा विकास र विस्तारका लागि सहकारी तथा निजी क्षेत्रको लगानी आकर्षित गरिने छ ।
- पर्यटकिय स्थलको र उपजको विविधिकरण र विस्तार गरी ग्रामीण पर्यटन मार्फत थप रोजगारीका अवसरहरूको सिर्जना गरिने छ ।
- धार्मिक आस्था र परम्पराको धरोहरको रूपमा रहेका मठ मन्दिर, मस्जिदहरूको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्दै देवानगञ्ज गाउँपालिकालाई धार्मिक पर्यटकीय क्षेत्रको रूपमा विकास गरिने छ ।
- पर्यटन विकासको प्रचुर सम्भावना बोकेको देवानगञ्ज गाउँपालिका वडा न. ६ अवस्थित २ विघाको चमेनिया पोखरीको गुरु योजना DPR अनुसार कार्य सम्पन्न गरिने छ ।
- कला साहित्य तथा पत्रकारिताको माध्यमबाट पर्यटन क्षेत्रको प्रचार प्रसार तथा विकास गर्न साहित्य तथा पत्रकारिता क्षेत्रको संघसंस्थाहरूसँग समन्वयमा थप जोड दिइने छ ।

ग) उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ती

- परम्परागत सीप तथा स्थानीय स्रोत साधनमा आधारित घरेलु तथा साना उद्योगलाई संरक्षण सम्बर्द्धन गर्दै आधुनिकिकरणमा जोड दिइने छ ।
- घरेलु तथा साना उद्योगको विकासको लागि बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरूसँग समन्वय गर्ने नीति लइने छ ।
- पिछ्छाडिएका गरिब समूहमा उद्यमशीलता सिर्जना गरी लाभमुलक स्वरोजगारी सिर्जना गर्न जोड दिइने छ ।
- उपलब्ध साधन, स्रोत तथा आर्थिक विकासको प्रतिफलको न्ययोचित वितरण गरिने छ ।
- वाणिज्य क्षेत्रको विकासमा सरकारी, सहकारी तथा निजी क्षेत्रको सहभागितालाई प्रवर्द्धन गरिने छ ।
- निर्यातजन्य वस्तुहरूको पहिचान, विकास तथा उत्पादन अभिवृद्धि गरी अन्य स्थानिय तहहरू एवम् छिमेकि मुलुक भारतमा बजार प्रवर्द्धन गरिने छ ।
- कालाबजारी गर्ने, कृत्रिम अभाव सिर्जना गरी उपभोक्ता आतंङ्कित गर्ने, प्रतिस्पर्धा नियन्त्रण गरि एकाधीकार कायम गर्ने कार्यको अन्त्य गरी व्यवसायिक क्षेत्रमा व्यापारिक स्वच्छता र अनुशासन कायम गरी उपभोक्ताको हित संरक्षण गर्न समय समयमा बजार अनुगमन गरिने छ ।
- गरिवी निवारणका लागि लघु उद्यम कार्यक्रमको प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरि नागरिकहरूलाई उद्यमशिल तथा व्यवसायिक बनाउँदै लगिने छ ।

२. सामाजिक विकास

क) शिक्षा

- देवानगंज गाउँपालिकाको शिक्षा क्षेत्रको सुधारको लागि शैक्षिक, भौतिक तथा व्यवस्थापन तिनै पक्षलाई सुधारको लागि उच्च प्राथमिकताका साथ कार्य गरिने छ ।
- कक्षा ११ मा भर्ना भई अध्ययन गर्ने विपन्न दलित छात्रालाई १० हजार छात्रावृद्धि प्रदान गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।

- विद्यालयमा जातजाति, भाषा, लिङ्ग, धर्म, एच.आइ.भी. सङ्क्रमित लगायत कुनै पनि आधारमा गरिने विभेदलाई पूर्णतःनिषेध गरिने छ ।
- बाल विकास केन्द्रहरूलाई सुव्यवस्थित ढङ्गले सञ्चालन गरी बाल विकास केन्द्र मार्फत कक्षा १ मा भर्ना हुने दरमा बृद्धी गरिने छ ।
- विद्यालय जाने उमेरका बालबालिकाको शतप्रतिशत भर्ना दर कायम गर्न प्रोत्साहान गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- विद्यालयहरूमा खानेपानी व्यवस्था सहज बनाईने छ ।
- सबै आधारभुत विद्यालयमा बालमैत्री पुस्तकालयको व्यवस्था गरिने छ ।
- विद्यालय तथ्याङ्क व्यवस्थापन गरिने छ ।
- स्थानीय पाठ्यक्रम तयार गरी कार्यन्वयनमा ल्याइने छ ।
- विद्यालय नर्सिङ्ग कार्यक्रमलाई क्रमिक रूपमा सबै माध्यमिक विद्यालयमा लागु गरिने छ ।
- शिक्षक तालिमको व्यवस्था गरिने छ ।
- बालबालिकाको चौतर्फी विकासको लागि पालिका स्तरिय खेलकुद तथा अतिरिक्त क्रियाकलापको कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
- निःशुल्क तथा अनिवार्य आधारभुत शिक्षा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- विद्यालयमा, शैक्षिक, भौतिक सुविधा विस्तार कार्यक्रमलाई आवश्यकता र सुचाङ्कको आधारमा व्यवस्थित गरिने छ ।
- जीवनोपयोगि सीपमुलक शिक्षा र प्रविधीयुक्त शिक्षामा जोड दिई दक्ष जनशक्तिको विकास गरिने छ ।
- शिक्षा संग सम्बन्धित कार्य गर्ने गैरसरकारी संघ संस्थाहरू संग समन्वय गरी यस गाउँपालिकाको शैक्षिक विकासमा एकिकृत कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- शिक्षकको कार्यसम्पादनलाई विद्यार्थीको सिकाई उपलब्धि संग जोड्ने नीतिलाई कार्यन्वयन गरिने छ ।
- यस गाउँपालिका भित्र रहेका माध्यमिक विद्यालयलाई सुनसरी जिल्लाकै नमुना विद्यालयको रूपमा विकास गर्न आवश्यक पहल गरिने छ ।
- सुचना प्रविधिमैत्री अध्यापन कार्यलाई प्रोत्साहान गर्न आवश्यक पुर्वाधारको व्यवस्था गरिनेछ ।
- विद्यालय कक्षाहरू अपाङ्गमैत्री बनाउन पहल गरिने छ ।
- सबै विद्यालयमा छात्रामैत्री सौचालय बनाइने छ ।

ख.स्वास्थ्य

- विपन्न दलित आदिवासी परिवारमा साझेदारीमा स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम लागु गरिने छ ।
- नेपालको संविधान २०७२ ले प्रत्याभूति गरे बमोजिम आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा सहज सुलभ र समान पहुँचको सुनिश्चितता प्रदान गरिने छ ।
- देवानगञ्ज गाउँपालिका भित्रका बासिन्दा कोभिड १९ को कारण मृत्यु भएमा मृतकका परिवारलाई रु.५० हजार आर्थिक सहयोग उपलब्ध गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य सेवाको पहुँचबाट बाहिर रहेका महिला, बालबालिका, विपन्न, दलित, सीमान्तकृत र पिछडिएका जातजातिहरूलाई लक्षित गरी सम्बन्धित संघसंस्थाहरूको समन्वय र सहयोगमा एकिकृत घुम्ती स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरी आधारभुत स्वास्थ्य सेवा पुऱ्याउने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

- यस देवानगञ्ज गाउँपालिका अन्तरगतको देवानगञ्ज स्वास्थ्य चौकीमा बर्थिङ्ग सेन्टर र प्रयोगशाला (Lab) स्थापना गरिने छ ।
- स्वास्थ्य चौकीमा निःशुल्क पाइने औषधिको संख्या क्रमश बृद्धी गर्नुका साथै बितरण प्रणालिलाई सुदृढ गरिने छ ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रका जनशक्ति र महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाको क्षमता विकास र स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाहरूको स्तर अभिवृद्धि गरी सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाइने छ ।
- स्वस्थ शरिर, सकरात्मक सोच र व्यक्तित्व विकास गर्नका लागि ध्यान र योग जस्ता कार्यक्रममा जोड दिइने छ ।
- प्रतिरोधात्मक, उपचारात्मक, प्रवृद्धनात्मक, र पुनःस्थापनामूलक सेवाहरूलाई प्राथमिक स्वास्थ्य सेवाको रूपमा सञ्चालन गरिने छ ।
- खोपको मात्रा पुरा गरी पूर्ण खोप गाउँपालिका घोषणा गरिनेछ ।
- खोप केन्द्र तथा गाउँघर क्लिनिकलाई प्रत्येक वडाका स्वास्थ्य संस्था मार्फत सेवा विस्तार गरिनेछ ।
- Covid-19 को विश्वव्यापी असरलाई मध्यनजरगर्दै स्वास्थ्यकर्मीलाई आवश्यक स्वास्थ्य सामाग्रीहरू नियमित उपलब्ध गराइने छ ।
- Covid-19 को संक्रमण तथा रोकथाममा खटिने सम्पूर्ण स्वास्थ्यकर्मीलाई उच्च मनोबलका साथ कार्य गर्न जोखिम भत्ता र अन्य सुबिधाको व्यवस्था गरिने छ ।
- स्वास्थ्य संस्थामा प्रोटोकल अनुसार जाँच गराउन आउने गर्भवती महिलाहरूका लागि पोषण सामग्री प्रदान गरिने छ ।
- महिलाहरूको प्रजनन अधिकार सुनिश्चित गर्न सुरक्षित गर्भपतन सेवालाई विस्तार गरिनेछ ।
- यस गाउँपालिकाको लागि स्वास्थ्य मन्त्रालयबाट स्वीकृत भई आएको दश शैयाको आधारभूत अस्पताल निर्माण कार्य तदारुक्ताको साथ गरिनेछ ।
- स्वास्थ्यकर्मी तथा महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूलाई कार्य मुल्यांकन अनुसार प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिने छ ।
- रक्तदान जीवन दान भन्ने नारालाई साकार पार्न रक्तदान कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- सूतीजन्य पदार्थमा नियन्त्रण गर्नुका साथै मदिरा उत्पादन र बिक्रि बितरणलाई प्रभावकारी रूपमा नियमन गरिने छ ।

ग) खानेपानी तथा सरसफाई

- स्वच्छ एवम् गुणस्तरीय खानेपानीको आपूर्तीलाई ब्यवस्थित गर्न पुराना खानेपानी योजनाहरूको दिगो संरक्षण गरि सार्वजनिक स्थानमा ट्युबवेल, धारा जडान गरी पङ्खास खानेपानीको आपूर्तीको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- खानेपानीको सहि प्रयोग तथा सरसफाई सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रमलाई जोड दिइने छ ।
- संघिय सरकारको तराई मधेश खानेपानी सुधार कार्यक्रम अन्तरगत यस गाउँपालिकामा खानेपानी आयोजना निर्माणका लागि पहल गरिने छ ।
- गाउँपालिकालाई पूर्ण सरसफाइयुक्त तुल्याउने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- आफ्नो ठाउँ आफै सफा गरौं अभियानका लागि निजि क्षेत्र संग समेत सहकार्य गरिने छ ।
- फोहोरमैलाको उचित व्यवस्थापनको लागि फोहोर फाल्ने क्षेत्रको पहिचान गरिनेछ ।

- बजार क्षेत्र भित्र फोहोर तथा अव्यवस्थित कार्य गर्ने जोकोहिलाई दण्ड तथा जरिवानाको दायरा भित्र ल्याइने छ ।
- गाउँपालिका भित्रका सबै बजार क्षेत्रमा सार्वजनिक शौचालयको निर्माण गरिनेछ ।
- सबै वडामा खानेपानी टाँके निर्माण गर्न खानेपानी कार्यलय संग समन्वय गरी खानेपानी व्यवस्थापन सहज गरिने छ ।

घ) सामाजिक न्याय, सुरक्षा, सद्भाव संस्कृति र एकता

- समाजमा विद्यमान कुरीतिको रूपमा रहेको अन्धविश्वास र सामाजिक सद्भावमा बिचलन ल्याउने सबै प्रकारका व्यवहारहरूलाई निरुत्साहित गरिनेछ । सामाजिक छुवाछुत र भेदभावलाई पूर्ण रूपमा निर्मूल गरिने छ ।
- सामाजिक विभेद, छुवाछुत घरेलु हिंसा, दाइजो, तिलक प्रथा, बोक्सी प्रथा जस्ता कुसंस्कार र अमानविय क्रियाकलापहरू विरुद्ध सामाजिक सचेतना अभियान चलाइने छ ।
- बहुजातिय, बहुभाषिक, बहुसांस्कृतिक र बहुआयामिक विशेषताको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने कार्यमा जोड दिइनेछ । स्वच्छता, पारदर्शिता, र राष्ट्रिय हित तथा एकताका आदर्शलाई प्रवर्द्धन गरिने छ ।
- फरक क्षमता भएका नागरिकहरूलाई उनिहरूको शारिरिक क्षमता र बौद्धिक क्षमताका आधारमा आत्मनिर्भर बनाउन सक्ने सीप र क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- आपसि कलह, झैझगडा तथा द्वन्द्व न्यायिक समिति मार्फत समाधान गरिने छ ।
- राज्यका विभिन्न अङ्गहरू संग समन्वय गरी शान्तिसुव्यवस्था कायम गरिने छ ।
- देवानगञ्ज गाउँपालिका अन्तरगत इलाका प्रहरी, अस्थायी प्रहरी चौकि, सीमा सुरक्षा बल लगायत सुरक्षा निकायहरूलाई समय सापेक्ष सुदृढिकरण गरिने छ ।

ङ) लैङ्गिक समानता तथा महिला सशक्तिकरण

- महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसा, शोषण, विभेद र बहिष्करणको अन्त्य गरिने छ ।
- महिलाहरूको राजनैतिक, आर्थिक, सामाजिक, तथा सांस्कृतिक अधिकारहरूको संरक्षण र सम्बर्द्धन गरिने छ ।
- विपन्न, पिछडिएका तथा एकल महिलाको लागि आयआर्जन, क्षमता विकास र सशक्तिकरण गर्ने कार्यक्रमहरूको पहिचान गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
- गाउँपालिका तथा अन्य संघसंस्थाहरूबाट सञ्चालन हुने योजना तथा कार्यक्रमहरूमा महिलाहरूको सक्रिय सहभागिता सुनिश्चित गरिने छ ।
- महिलाहरूको सीप विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि गरी आर्थिक रूपमा आत्मनिर्भर बनाउने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- लैङ्गिक हिंसासम्बन्धी कार्यलाई समाजमा नै दवाबपूर्वक मिलाउने कार्यलाई निरुत्साहित गरिने छ ।

च. अपाङ्गता

- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको क्षमता विकास एवम् उनिहरूको सामाजिक सुरक्षा व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाउँदै लैजाने नीति लिइने छ ।

- अपाङ्गताको प्रकृति हेरी उपयुक्त सीपमुलक तालिम प्रदान गरि रोजगारी अवसरहरूमा पहुँच विस्तार र स्वरोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गरिने छ ।
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई सहज सेवा सुविधा पुरयाउन अपाङ्ग मैत्री भौतिक संरचना बनाउने र भइरहेका संरचनाहरूको सुधार गरिने छ ।
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको अधिकार संरक्षण र सचेतनामुलक कार्यहरू सञ्चालन गरिने छ ।
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको शारिरिक मानसिक विकसका लागि खेलकुद तथा मनोरञ्जनका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
- प्रदेश सरकार सामाजिक विकास मन्त्रालय, देवानगञ्ज गाउँपालिका र करुणा फाउन्डेसनको साझेदारीमा सञ्चालित अपाङ्गता रोकथाम तथा पुनःस्थापना कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।

छ. बालबालिका तथा किशोर किशोरी

- आफ्नो धारणा बनाउन सक्षम बालबालिका तथा किशोर किशोरीहरूलाई निजसँग सम्बद्ध सबै विषयहरूमा आफ्नो विचार अभिव्यक्त गर्न पाउने अवसर दिई विकास र सामुदायिक तहको निर्माण प्रक्रियामा बालसहभागिता अभिवृद्धि गरिने छ ।
- सबै किसिमका बालअधिकारहरू र आधारभुत स्वतन्त्रताको पूर्ण उपभोगको प्रत्याभुतिका लागि कानूनी एवम् संस्थागत व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाइने छ ।
- बालबालिका तथा किशोर किशोरी उपर हुने सबै प्रकारका हिंसा र दुर्व्यहारहरूलाई उन्मुलन गर्ने नीति लिइने छ ।
- बालबालिकाहरूको जन्मदर्ता लाई अनिवार्य गरी प्रारम्भिक बाल विकास प्रक्रियालाई व्यवस्थित गरिने छ ।
- बालबालिकाको शारिरिक, मानसिक एवम् व्यक्तित्व विकासका लागि प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
- बालमैत्री स्थानीय शासनको अवधारणालाई संस्थागत एवम् विस्तार गर्ने नीति लिइने छ ।
- बालक्लब, सञ्जाल, सञ्चालन र परिचालनका लागि सहयोग पुरयाइने छ ।
- यस देवानगञ्ज गाउँपालिकालाई बाल विवाह मुक्त गाउँपालिकाको रूपमा विकास गर्न पहल गरिने छ ।

ज) युवा तथा खेलकुद

- दुर्ययसन एवं कुलत जस्ता असामाजिक क्रियाकलापबाट युवाहरूलाई मुक्त गर्न सम्बन्धित क्षेत्रगत निकायहरू र गैर सरकारी संस्थाहरूसँगको सहकार्य तथा समन्वयमा विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
- युवाहरूलाई रोजगारी, स्वरोजगारी सिर्जना एवम् उद्दमशिलता वृद्धि गर्न लक्षित तालिम तथा प्रशिक्षणका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
- समाजमा विद्यमान गरिबी अशिक्षा, छुवाछुत, जातिय विभेद, लैङ्गिक हिंसा तथा अमानविय कार्यहरूको अन्त्यका लागि युवा परिचालन गर्न सम्बन्धित क्षेत्रगत निकायहरू, गैरसरकारी संस्थाहरूसगको समन्वय तथा सहकार्यमा विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
- विकास कार्यक्रम, मानविय सेवा, वातावरण संरक्षण र विपद् व्यवस्थापनमा युवाशक्तिलाई परिचालन गरिने छ ।
- सबैकालागि खेलकुदको अवधारणाअनुरूप खेलकुद प्रतियोगिता सञ्चालन गरिनेछ ।

- खेलकुद सम्बन्धी पूर्वाधार निर्माण कार्यलाई प्राथमिकता दिइने छ ।
- पर्यटकीय तथा परम्परागत खेलकुद प्रतियोगिताहरूलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- खेलकुदका हरेक क्षेत्र र स्तरमा महिला सहाभिता बढाउन प्रोत्साहन गरिने छ ।
- अध्यक्ष कप खेलकुद कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

झ) ज्येष्ठ नागरिक

- ज्येष्ठ नागरिकहरूको सामाजिक पहिचान,सम्मान एवम् सामाजिक सुरक्षामा विशेष जोडदिने नीति लिइने छ ।
- ज्येष्ठ नागरिकलाई उपलब्ध गराइने रकम भत्ता बैकिङ्ग प्रणालि मार्फत गरिरहेकोमा यसलाई अझ व्यवस्थित गर्दै लगिने छ ।
- ज्येष्ठ नागरिकहरूको लागि राज्यबाट प्रदान गर्ने यातायात, स्वास्थ्यजस्ता सेवा सुविधामा अग्राधिकार दिने र यस्तो अग्राधिकारको सुविधा उपलब्ध गराउन निजि क्षेत्रलाई पनि प्रोत्साहित र निर्देशित गरिने छ ।
- गैरसरकारी संस्थाहरूलाई ज्येष्ठ नागरिकको क्षेत्रमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्रोत्साहित गरिने छ ।
- ज्येष्ठ नागरिकका ज्ञान,सीप सल्लाह,सुझाव र अनुभवलाई सम्पतिको रूपमा लिइनेछ ।
- ज्येष्ठ नागरिकहरूलाई स्वस्थ जीवनका लागि स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भरिका सम्पूर्ण ज्येष्ठ नागरिकलाई ज्येष्ठ नागरिक कार्ड वितरण गरिनेछ ।

ञ) गरिबी निवारण तथा बेरोजगार

- बेरोजगार तथा अर्धबेरोजगार युवाहरूलाई लक्षित गरी क्षमता विकास, आयआर्जन तथा रोजगारमुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- प्रधानमन्त्री स्वरोजगार कार्यक्रमलाई व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
- गरिबी घटाउन प्राकृतिक स्रोत साधनको सन्तुलित व्यवस्थापन तथा उपयोगमा जोड दिइने छ ।
- गरिबी निवारण तथा सामुदायिक विकासमा संलग्न गैरसरकारी संस्थासँग प्रभावकारी समन्वय गरिने छ ।
- विकास आयोजना सञ्चालन गर्दा श्रममुलक प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- गरिबहरूको संख्या एकिन गर्न संघिय सरकारले सञ्चालन गर्ने गरिब घरपरिवारको पहिचानको कार्य गरिने छ । यो परिचयपत्र धारकहरूलाई क्षमता अभिवृद्धि,पूजिगत अनुदान तथा रोजगारी दिइने छ ।
- कोभिड—१९ को कारण वैदेशिक रोजगारीबाट रोजगार गुमाएर फर्केका युवाशक्तिलाई कृषि क्षेत्रमा उपयोग गरि रोजगारि सृजना गरिने छ ।
- गरिबी निवारण कोषद्वारा प्रवाहित सामुदायिक संस्थालाई सहकारीमा रूपान्तरण गरि रोजगार प्रवर्द्धन गर्न जारि रहेकोमा निरन्तरता दिइने छ ।

३. पूर्वाधार विकास

(क) भौतिक पूर्वाधार

- DPR भएका बाटोहरूलाई प्राथमिकतामा राखी कालोपत्रे निर्माणमा जोड दिइनेछ ।
- गाउँपालिकाका सडकहरूको नियमित सञ्चालन र मर्मत सम्भारको लागि मर्मत कोषको परिचालनलाई अनिवार्य गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- सडक सम्पत्ति संरक्षण, मर्मत सम्भार एवम् व्यवस्थापनलाई थप प्रभावकारी बनाइने छ ।

- विभिन्न सडकहरूको सडक अधिकार क्षेत्रभित्र अतिक्रमण गर्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित एवम् कार्यवाही गरिने छ ।
- सडक निर्माण गर्दा संरचना निर्माण, स्तरोन्नति र ट्रयाक खोल्ने काममा सन्तुलन मिलाइने छ ।
- बाढिका कारण क्षतिग्रस्त भएका सडक,
- कल्भर्ट,पुल आदिको पुनः निर्माणमा जोड दिइने छ ।
- विकासका दृष्टिले पछाडि परेका वडाहरूलाई प्राथमिकता दिदै सन्तुलित वातावरण अनुकूल,गुणस्तरीय तथा दिगो रूपमा भौतिक पूर्वाधारको विकास गर्दै लगिनेछ । स्थानीय पूर्वाधार निर्माणका लागि न्यूनतम मापदण्ड निर्धारण गरी सो को पालना गर्ने व्यवस्था गरिने छ ।
- निर्माणमा प्रयोग हुने सामग्री,निर्माण गरिने समय र त्यसमा संलग्न हुने जनाशक्तिको गुणस्तर सुनिश्चित गरी पूर्वाधार निर्माणको समग्र गुणस्तर पक्षमा सुधार गरिने छ ।

ख) उर्जा तथा विद्युतीकरण

- सबै जनतालाई विद्युत सेवामा पहुँच पुर्याई विद्युत सेवा सहज रूपमा उपलब्ध गराउन ग्रामिण विद्युतीकरण गर्ने कार्यलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरिने छ ।
- घरायसी उर्जाको रूपमा दाउराको प्रयोगलाई कम गर्दै लैजान बायोग्यास तथा सुधारिएको चुलो,ग्यासीफायर,बायोबिन्ड जस्ता किफायती जैविक उर्जा प्रविधिहरूको प्रवर्द्धन एवम् विस्तार गरिने छ ।
- बजार क्षेत्र तथा आवश्यक ठाउँमा पोलबत्ती तथा सोलार बत्ति जडान तथा विस्तारलाई प्राथमिकता दिइने छ ।
- विभिन्न क्षेत्रबाट उत्पादन हुने फोहोरको समुचित व्यवस्थापनबाट उर्जा उत्पादन गर्नका लागि आवश्यक प्रविधि र प्रणालीहरूको प्रवर्द्धन र विस्तार गरिने छ ।

४. वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

- वन,वातावरण तथा जलवायु परिवर्तन
- वन पैदावार तथा सम्पदामा आधारित उद्योग व्यवसायको विकास तथा विस्तारका लागि सार्वजनिक—सामुदायिक—निजी—सहकारी क्षेत्रको साझेदारीका माध्यमबाट लगानी प्रवर्द्धन गरिने छ ।
- वन अतिक्रमण, अवैध कटानी,चोरी शिकार तथा वन डढेलोलाई नियन्त्रण गर्न सहभागितामूलक र समन्वयात्मक र संयन्त्र निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिने छ ।
- दुर्लभ तथा लोपोन्मुख वनस्पति तथा वन्यजन्तुको संरक्षण गर्न विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- स्थानीय जडिबुटिको पहिचान,संरक्षण र व्यवस्थापनका माध्यमबाट आर्थिक रूपमा आत्मनिर्भरतातर्फ उन्मुख गराइने छ ।
- दिगो तथा वैज्ञानिक वन व्यवस्थापनको रणनीतिक खाका तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिने छ ।
- देवानगञ्ज गाउँपालिकाका मुख्य सडकहरूमा हरित सडक पेटीको रूपमा विकास गर्दै लगिने छ ।
- प्रत्येक वडामा वन नर्सरी स्थापना गरी वडाहरूको सार्वजनिक,ऐलानी,पती जग्गामा वृक्षारोपण गरी वन क्षेत्रको विकास तथा विस्तार गरिने छ ।
- वृहत्—जलाधार व्यवस्थापन अवधारणा अनुरूप जलाधारहरूको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- भू—क्षय नियन्त्रण र नदी मुहान तथा किनाराको संरक्षण गरिने छ ।
- वातावरण मैत्री तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन हुने खालका पूर्वाधार विकासमा जोड दिइने छ ।

- जनस्तरमा वातावरणीय चेतना र सावधानी जगाउने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

५. विपद् व्यवस्थापन

- प्रत्येक वडामा वडाअध्यक्षको संयोजकत्वमा वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति र गाउँपालिका अध्यक्षको संयोजकत्वमा एउटा गाउँपालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरि कार्य गरिरहेकोमा यस आ.व.मा पनि निरन्तरता दिइने छ ।
- गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन भएकोले सोलाई व्यवस्थित गर्दै लगिने छ ।
- विपद्सम्बन्धी तथ्य, तथ्याङ्कहरूलाई व्यवस्थित गर्न एकीकृत सूचना केन्द्रको विकास गर्दै योजना, कार्यान्वयन तथा अनुगमन सम्मका सबै चक्रहरूमा विपद्का कारण हुन सक्ने क्षतिको भौतिक तथा आर्थिक मूल्य समेतको विश्लेषण गर्ने पद्धतिलाई संस्थागत गर्दै लगिने छ ।
- प्रकोप व्यवस्थापनलाई किफायती बनाउन जैविक तथा स्थानीय ज्ञान-प्रविधिको समेत उपयोग गरिने छ ।
- विपद् व्यवस्थापनको कार्यमा सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी क्षेत्रहरूबीच समन्वय र सहकार्यलाई प्राथमिकतामा राखे नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- विपद् व्यवस्थापन न्यूनीकरणको विषयमा व्यापक जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- जुनसुकै पूर्वाधार निर्माणका आयोजना सञ्चालन हुनुपूर्व त्यसबाट हुने प्रकोप जोखिम मूल्याङ्कन गरी जोखिम न्यूनीकरणका उपाय अनिवार्य रूपमा अवलम्बन गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई कडाईका साथ लागु गरिने छ ।
- विपदसँग जुध्नका लागि आवश्यक सामग्रीहरूको व्यवस्थापन गरिने छ ।
- एकीकृत विपद व्यवस्थापन केन्द्र स्थापनाको लागि पहल गरिने छ ।

६. सुशासन तथा संस्थागत विकास

क) वित्तीय सुशासन

- नीति, बजेट र कार्यक्रमको अन्तरसम्बन्ध स्थापित गर्दै वस्तुगत मापदण्डका आधारमा स्रोत प्रक्षेपण प्रभावकारी बनाइने छ ।
- आर्थिक अनुशासन कायम गर्ने सन्दर्भमा बाँकी बक्यौत, पेशकी, बेरुजुको लगत अद्यावधिक गरी कडाईका साथ असुल उपर एवं फछ्यौट गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- लेखाङ्कन प्रणालीलाई विद्युतीय माध्यमबाट सञ्चालन गर्ने प्रणालीको स्थापना संस्थागत गरिने छ ।
- बजेट, कार्यक्रम र खरिद योजनाको कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन प्रभावकारी बनाइने छ ।
- नागरिक पारदर्शिताका लागि रु.पाँच लाख भन्दा बढीका आयोजनाहरूको सम्पन्न पश्चात योजना सम्बन्धी विवरण अनिवार्य रूपमा होर्डिङ बोर्ड राख्नुपर्ने नीति लिइने छ ।

ख.) संगठन तथा प्रशासन

- देवानगञ्ज गाउँपालिका र अन्तर्गतका वडा कार्यालयहरूको संगठन संरचना नेपाल सरकारबाट जारी भए अनुरूप भइरहेकोमा समय अनुकूल परिमार्जन गर्दै लगिने छ ।
- देवानगञ्ज गाउँपालिकाको कार्यालयमा विभिन्न शाखा उपशाखाहरू आवश्यकता र औचित्यको आधारमा खोलिने छ ।
- कार्यालयभित्र हुनसक्ने अनियमितता तथा भ्रष्टाचारलाई रोक्न शुन्य सहनशिलताको नीतिलाई निरन्तरता दिइने छ ।

- कर्मचारीको मनोबल उच्च बनाई नतिजामुखी कार्यको लागि प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- कर्मचारीको काम प्रति बढी जिम्मेवार बनाउनका लागि उत्कृष्ट कार्यसम्पादन गर्ने कर्मचारीलाई पुरस्कृत तथा सम्मान गरिने छ ।
- गाउँपालिकामा जडान गरिएको CCTV र वडा कार्यालयहरू समेतमा जडान गरिएको Digital हाजिरी प्रणालीलाई पारदर्शी र थप व्यवस्थित गरिनेछ । साथै CCTV प्रणाली वडा कार्यालय तथा विषयगत शाखाहरूमा समेत विस्तार गरिने छ ।
- सेवाग्राहीको अधिकार सम्बोधन गर्न क्षतिपूर्ति सहितको श्रव्य दृश्य प्रविधिमा आधारित नागरिक वडापत्र सरोकारवालको परामर्श र सहभागितामा तयार गरिने छ ।
- कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धिका लागि समय समयमा आवश्यक तालिम तथा प्रशिक्षण दिइने छ ।
- आन्तरिक पर्यटन विकासको लागि कर्मचारीहरूलाई पर्यटन भ्रमण काजको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- कार्यालयको आन्तरिक व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन कार्यालयमा व्यवस्थापन सूचना प्रणाली स्थापना गरिने छ ।

ग.) सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि

- सूचना प्रविधिको युगको रूपमा रहेको वर्तमान विश्व परिवेश अनुरूप गाउँपालिका र यसका वडाहरूको कार्यप्रणाली र अभिलेखहरूलाई कम्प्युटर पद्धतिमा रूपान्तरण गरी सेवा प्रवाहलाई बिशेष रूपमा चुस्त दुरुस्त र छरितो गरिने छ ।
- गाउँपालिकाको सम्पूर्ण क्रियाकलापहरूलाई पत्रपत्रिका, सूचनापाटी, वेबसाइट तथा डिजिटल नोटिस बोर्ड मार्फत सार्वजनिकरण गर्ने कार्यलाई संस्थागत गरिने छ ।
- सामाजिक सुरक्षा तथा व्यक्तिगत घटना दर्ता अभिलेख Online System मार्फत भईरहेकोमा यसलाई संस्थागत गरिने छ ।
- विद्युतीय शासन अवधारणाको प्रवर्द्धनमा जोड दिइने छ ।
- सेवाग्राहीहरूलाई परेको गुनासो तथा पीरमर्का सुनी त्यसको तत्काल समाधान गर्न गुनासो तथा पीरमर्का व्यवस्थापनको व्यवस्था गरिने छ ।
- गाउँपालिकालाई प्रविधिमैत्री बनाउँदै लैजानका लागि कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
- गाउँपालिका बाट आह्वान हुने ठेक्का Online भइरहेकोमा यसलाई संस्थागत गरिने छ ।
- यस गाउँपालिका भित्र रहेका सबै वडा कार्यालय, स्वास्थ्य संस्था तथा विद्यालयहरूमा इन्टरनेट स्थापना गरी सि.सि.टि.भि क्यामरा, आ.पि. फोन, इन्टरनेट तथा विभिन्न सफ्टवेयरहरूलाई केन्द्रीकरण गरि केन्द्रमा आफ्नै सरभर स्थापना गरि सेवा प्रवाह लाई निरन्तरता दिइने छ ।
- सेवाग्राहीहरूलाई सहज र सुलभ सेवा प्रवाहको लागि डिजिटल टोकन प्रणाली लागु गरिनेछ ।
- डिजिटल नोटिस बोर्ड तथा डिजिटल नागरिक वडापत्र स्थापना गरिनेछ ।
- सुरक्षा व्यवस्थालाई मध्य नजर गर्दै वडा न. १ देखि ७ सम्मको मुख्य बजार तथा चौकहरूमा सि.सि.टि.भि क्यामरा जडान गरि गरिने छ ।
- वडा न. १ देखि ७ सम्मको मुख्य बजार तथा चौकहरूमा हट सपोर्ट बनाउने छ ।

घ) कर तथा राजस्व

- गाउँपालिकाको आन्तरिक राजस्वलाई वृद्धि गर्न सम्भाव्य स्रोतहरूको पहिचान गरी राजस्वको वार्षिक प्रक्षेपण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- गैरकर राजस्वका नयाँ क्षेत्रहरू पहिचान, विद्यमान करका दरहरूको पुनरवलोकन र संशोधन गरी कर संकलन गर्दै लगिने छ ।
- गाउँपालिकाभित्र रहेका सबैलाई करको दायरामा ल्याई राजस्व वृद्धि गरिने छ ।
- देवानगञ्ज उद्योग वाणिज्य संघसँग समन्वय गरी व्यवसाय करको दर निर्धारण गरिने छ ।
- विद्युतिय माध्यमबाट कर तथा राजस्व संकलन भई रहेकोलाई थप व्यवस्थापन गरिनेछ ।

गाउँ सभाका सभासद ज्यूहरू,

यो नीति तथा कार्यक्रम तयार गर्ने क्रममा अमुल्य योगदान पुर्याउनु हुने गाउँपालिकाका सम्पूर्ण निर्वाचित पदाधिकारीहरू, कर्मचारीहरू तथा सम्पूर्ण महानुभावहरूप्रति हार्दिक धन्यवाद एवं आधार व्यक्त गर्न चाहान्छु । कार्यक्रम तयार गर्ने क्रममा नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी एमाले, नेपाली कांग्रेस, जनता समाजवादी पार्टी, नेकपा माओवादी केन्द्र तथा अन्य राजनितिक दलहरू लगायत स्थानीय बुद्धिजिवी तथा महानुभावहरूले समय समयमा दिनुभएको सल्लाह सुझावहरूलाई आत्मसाथ गर्दै यहाँहरू प्रति हार्दिक धन्यवाद एवं आभार व्यक्त गर्न चाहान्छु । कार्यक्रम कार्यान्वयनमा समेत यहाँहरूको सल्लाह सुझाव र सहयोग प्राप्त हुने छ भन्ने विश्वास का साथ यो प्रस्तुति यही समापन गर्दछु ।

धन्यवाद